

کھنڈیاویا

اشفاق احمد

کھٹیا وٹیا

اشفاق احمد

نگار میل پبلی کیشنز ۰ لاہور

0153, 1N1A5x
m8

ACCNO:-

10,936

ضابطہ

۶۱۹۸۸

پبلشر — نیاز احمد

سنگ میل پبلی کیشنز — لاہور

پرنٹرز — کمپائن پرنٹرز - لاہور

قیمت — ۴۰/۰۰ روپے

ISBN-969-35-0065-2

میری دسویں تے ایف اے دی درمیانی مُدّت
وچکار جیون والی سعیدہ مرحومہ دے ناں !

عرض گزارش

تمنانوں سب نوں پتہ اے کہ میں شاعر نہیں، نہ میرے کول شاعری داؤل اے تے ناں
ایس کدے ایس جوج وچ اُترن دی کوشش کیتی اے — ایہہ ساریاں نظماں دا وروئے وانگوں
اک پاسیوں آئیاں تے مینوں بھوانٹیاں دے کئے دوجے پاسیوں نکل گتیاں۔

آج توں پورے بارہاں ورھے پہلاں ۱۲ جولائی دی دوپہر نوں ایس جن مینوں قابو کیتا تے
ستمبر دی بائی تریخ نوں مینوں چھڈ گیا۔ جاندے ہوئے نشانی دے طور تے میری شاعری دا گھڑا
بجھن گئی۔ اوہرے مگروں میں بڑا چار لایا بڑی کوشش کیتی پر اک مصرعہ دی میرے نیڑے نہ
دُھکیا۔ ایدھا ایہ مطلب نہیں بئی ایہہ شاعری کوئی کیفیاتی یاں فاروقی شاعری اے یاں خدا نخواستہ
ایدھے اُتے کشف دی تریل پئی ہوئی اے۔ یاں ایدھے وچ کوئی دُنگھیاں گھرائی اے جیڑھی دھمی
شاعری وچ ہوئیا کردی اے تے سیانے اوہدا کاڈھ کڈھن لئی بڑیاں بڑیاں اوکھیاں گھلاں دسیا
کردے نیں — ایسی کوئی گل نہیں ایہہ تے بس اینویں ای سدھ پدھری جی ٹلک بندی اے جیڑھی
دُوروں شاعری ورگی بھدی اے۔

محبت کرن والے تے ہندھے بندیاں دی آج وی ایس دُنیا وچ کوئی تھوڑ نہیں۔ سجاد حیدر
ہوراں جدوں میرے کولوں ایہہ نظماں سُنیاں تے راتوں رات بیٹھ کے اک بہت ای اعلیٰ تے
تعریفیاں مال بھریا مضمون ایس شاعری تے بل دتا۔ میرا دل کراسی اوہ مضمون دیا پے دے طور تے
ایس کتاب وچ شامل کراں پر شکر اے اوہ کہ مرے گواچ گیا۔ مست از مفتی کند اے اوہ مسعود قریشی
کول اے: مسعود کند اے سی تاں سی پر شہید میرے کولوں سجاد نے واپس لے لیا سی: تے

سجاد ہو ری کسندے میں "میں اوجھنوں دوبارہ بچ اپ کر کے کے نوں واپس کر دیتا سی، ہُن یاد نہیں
آندا کس نوں دیتا سی۔"

آذر زوبی نال میرا سر ڈھنویں دیر توں وی لما یرا نہ اے۔ نُن چالی دھ ایس اک دوجے
واقعہ ہوئے تے گڈی ایتھوں تیکر کچھ لیا نے۔ اوس نے جدوں ایہہ نظماں سنیاں تے کھیرے پے
گیا بئی میں ایساں نوں السٹ کرال گا۔ میں کیا "دوہن کر دے" آکھن لگا "ساریاں کراں گا۔" میں
اوجھدے کوں ایہہ نظماں لکھ لیاں پر جیڑھیاں جیڑھیاں اوجھنوں یاد رہ گیاں اوجھناں نوں السٹ کرن
توں باز نہیں روک سکیا۔ میں تے جدوں وی ایناں نوں دھیندا آں ایہی آکھنا آں بئی نظماں توں مورتاں
سوہنیاں نہیں۔

آج توں کئی سال پہلے محمد یوسف نگینہ نے ایناں نظماں دی کتابت کیتی تے فیر میرے نال
گئے ہو گیا کہ اپنے ورھے کتاب کیوں نہیں چھاپی۔ ہُن جو میں چھاپن لئی کدھی تے غلطیاں لان توں
انکاری ہو گیا انج تے نراض نہیں پر ایس کتاب دے سلسلے دھچ ہالی دی گئے ای اے۔

میں ایناں نظماں تے عنوان دین دے بجائے نمبر دتے نہیں۔ اصل دھچ نظم دا عنوان میرے
حساب نال بن دا ای نہیں۔ اک دن بیٹھ کے ساریاں نظماں تے عنواناں دے چو کھٹے جرن دا ترکھاناکم
میرے کوں ہونئیں سکدا۔ نالے سچی گل ایہہ اے کہ میں توں تے اک تھاں ایہہ نظماں ای بھسیاں
نُن جے کدھرے عنوان وی نال ای بھج جان دے تے میں اوہ وی بخ دیندا۔ ہُن تے بس اوس
ویلے دا ایہو کھٹیا دٹیا اے، ایسے نال ای گزارا کرو۔

اشفاق احمد

"داستان سرائے"

۱۲۱- سی ماڈل ٹاؤن، لاہور

ترتیب

۳۸	گھورے اندر تھا پیاں	۹	کاں کاں میں کیڑھے پاسے جاں
۳۹	بچنے میرے پیار سی سارے مل گئے آج	۱۰	میرے دل دا محرم توں
۴۱	آہ بہر جا دو گھڑی	۱۱	سو بنے رب والین نظارا
۴۲	اسم شریف جناب دا	۱۲	توں توں توں، پینجا پنچے روں
۴۴	ڈانھانے والال بمبا	۱۴	اسیں کل مکھے رہت
۴۷	وڈھے وڈھے شہ شہ شہ	۱۶	اُدھی راتیں اُتو بولن
۴۸	بگراں ہیٹھاں کمال، کمال وچ بکریاں	۱۹	پنھی واس کٹورائے کے
۴۹	بندیاں نوں کی کنا	۲۰	میری تنگل ہے تیرے ورگی
۵۰	نیسے کچ دوپٹے والی	۲۱	پھٹے مُنہ اوئے کموتیا
۵۱	واہ وا سوہت شہر سی	۲۲	لوڈ وکھڈے یار نال
۵۳	رات نوں بولن والیے مڈیے	۲۵	میرے کول کپہ دی شو شگ
۵۴	شاماں ویلے پئی دُھپ وچ	۲۹	چھا دنی آسے پُل توں
۵۹	چھہ ورھے دامیرا کا کا	۲۷	کندھاں اُتے ویلاں چڑھیاں
۵۹	جس ویلے میں کل مکلا	۲۸	دل دریا سمندروں ڈونگھے
۶۱	تیرے نال محبت پا کے	۲۹	قلعے دی کندھ تے بابر بچے
۶۲	جے میں کالی سُس سُس کر دی	۳۰	اُوکھا گھاٹ فقیری دا
۶۵	بڑھا ہویا گُنا ہویا	۳۱	بال کھیدوے آپو ماپو
۶۷	اُدھی راتیں چپ چپیتے	۳۳	بذل گنے میمنہ دُسنے
۶۹	بابا بڑھا	۳۴	اُوکھا عشق سسی دا بُری پسی دا
۷۱	ورھیاں پھنپوں یاد نے تیری	۳۷	بُت کریے دھاگے بڑھے واہ وا پکٹے

- ۱۰۰ ۴۵ مہر محبت رو ہی تیر
- ۱۰۱ ۴۶ مئے ہنیرے اٹھ کے سیر کرنی چندی اے
- ۱۰۲ ۴۸ بونے دل دے کھوے اندر
- ۱۰۳ ۴۹ جے میں ڈر گیا
- ۱۰۵ ۸۱ کدے کدے تے دل کردا اے
- ۱۰۶ ۸۲ چیت مہینہ چٹیاں لے کے
- ۱۰۸ ۸۳ تیریاں اکھال وچ ادا سی
- ۱۱۰ ۸۵ نہ کوئی جھگڑا نہ کوئی جھڑا
- ۱۱۱ ۸۶ شہرت نامور دا لکڑا چیاں بانگیاں دیوے
- ۱۱۲ ۸۷ درگا ہاں تے فاتحہ مگروں
- ۱۱۳ ۸۹ ہاریا، رہینا، ٹٹیا بندا
- ۱۱۴ ۹۲ نہ کوئی دکھ نہ روگ بہاری
- ۱۱۶ ۹۵ میرے دل دے کاٹھ گدام وچ
- ۱۲۰ ۹۷ پالا گئے رات نوں
- جے ایذا مشہور نہ ہندا
- اُچھے اُچھے تھکھے کھلے شہ پہاڑ
- سوہنے شہر دے سوہنے لوکو
- سوہیاں دی ٹوٹی دے اندر
- اک ڈاکو ڈاکا مارا
- پیل درگے سوہنے کڑیے
- ٹھنڈے سیت نار ان وچ
- تیری گلی چوں لگھن لگیاں
- لوکاں کوہوں مئے لکاندا
- سنگل بینڈ دا ریڈیو میں
- اودھ اسمانیں چکر لاکے اترن لگا پور
- کرسی توں اٹھ کے صوفے تے جا بہنا
- بڈھا بچا ڈھکھا
- اک دن شہ ہی مسجد وچوں
- کالے کالے ہنشاں اُٹے لال لال مہندی

کاں کاں کاں
 میں کیڑے پاسے جاں
 اندر باہر چار چھیرے
 ہر تھاں تیرا ناں
 ”کتھے اے بی ڈیرا تیرا
 کتھے تیرا گراں؟“
 مینوں چُچھے چُٹھی رساں
 میں اوہنوں کیہہ آکھاں

2

میرے دل دا محرم تُوں

رَبّا ! توئیواں تُوں

اوہ وی میرے دل دیاں جانے

میری ہر ہر رمز پچھانے

ہس دی جاتے ، نس دی جاتے

کول نہ آئے

فیروسی ، رَبّا ! تُوں

توئیواں تُوں

3

سوہنے رب دالین نظارہ

مُونہ ہنیرے

چوتھی منزل اُتے چڑھیا

گلی اٹ بنیرے اُتے

نیلے رنگ دا بھبٹ بیٹھا

سارا سوہنا

دوویں نیلے پر دی سوہنے

سجا کھتے توں دی سوہنا

4

تُوں تُوں تُوں

پینجا پنچے رُوں

پھٹی دے دچ گرمی تیری

دچ گرمی خوشبو

نہ اپنا آپ لکو

کدے اٹھیاں کول کھلو

ایس پینچے دے طنبور نال

میرا کنبے اک اک تُوں

مینوں دس ، لہندے دیا سوہنیا !
 کتھے جاواں بچن نوں

5

اسیں کل مُکّے رہنا

وِچ بازاریں مجمع لا کے

اُچی اُچی حال دُہائی

پا کے ، روندیاں رہنا

اسیں کل مُکّے رہنا

تیری چلی سِدھی کر کے

سُتے پتر دا مُونہ چُسم کے

مُونہ ہنیرے بُوہا لاہ کے

سُتیاں کُتیاں کو لوں لنگھنا

جا نیا میں بہنا

اسیں کل مُکھے رہنا

تیرے ناں دی تسی پھڑکے

اپنا قصہ کہنا

اسیں کل مُکھے رہنا

6

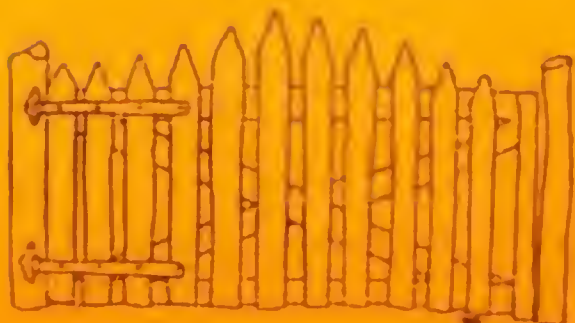
ادھی راتیں اُو بولن
 چوراں گٹھاں ملیاں
 ٹھنڈی سیت ہوا دے بُلے
 ٹُٹی طاتی کھولن

لیف دے وچوں ہر کٹھاں، چوراں دا بھوڈراوے
 جے میں اندر مُون نہ کراں اوہ کڑی نطنہ نہ آوے
 جیہڑی چلدی گڈی دے وچ ہر باری نال لا کے
 ٹھنڈی سیت ہوا دے پاروں اتھرو کیر دی جاوے

7

پکھی داس کٹورا لیکے آٹا منگن آئی
 جیہڑا آج تیکن نہ ڈٹھا
 بجلی دے لشکارے وانگوں آیا — چلا گیا
 اوہ دی کھلو گیا
 بابا ڈاکب

8

میری شکل اے تیرے درگی
 تیری اے کس درگی
 کُش وی مینوں نظر نہ آوے
 جتا پسندا مُکے میرا
 اونا رہ جائے ہور
 کو جھی میری ٹور

9

پھٹے مُونہ، اوئے کھوتیا !

کابھی ہوس کھلوتیا

آجا پھاٹک توڑ کے

سرِ نال کن چموڑ کے

جیل دے اندر چارے پاسے گوڑے گوڑے گھا

آجا میزے کول

رَج کے ایہنوں کھا

10

لُڈو کھیڈے یارِ نال

نمھا سینٹ لگا کے

نُکر چکے بسترے

اوہدا نام دھیا کے

11

میرے کول کیا دی شوشک

تیرے کول اے لکت

ماراں اک — کہ چھڈ کے سوٹی

لکت وچ پالاں ہتھ

12

چھاؤنی آ لے پُل توں

پہلاں لنگھیا مُنڈا

فیر لنگھی کُڑی

فیر لنگھی چٹّی کار

ہسٹھوں لنگھی تیز گام

بندیاں نال بھری

ایڈا سوہنا دن سی

میں چھٹّی لے لئی

13

کنڈھاں اُتے ویلاں چڑھیاں

ویلاں اُتے سِپ

اپنیاں پیٹاں دین نوں

نپت کے کبل رُکھ

14

دل دریا سمندروں ڈونگھے
 بوج سمندراں بوتل، سادے رنگ دی
 ایس - او - ایس دی پرچی اُتے
 پیٹے واہی عشق کہانی
 موت دا ہانی منگدی

15

قلعے دی کندھ تے باہر بھجے
 کچھیاں دیچ دو بندے پھڑکے
 جیٹری کچھ دیچ بوہتا مڑھکا
 او سے کچھ دا بندہ رووے
 بونداں ڈگن وارو وار
 اک اتھرو، اک مڑھکے دی
 ہیٹھ وگے دریا — دھولی دھار

16

اوکھا گھاٹ فقیری دا، بھٹی ! اوکھا گھاٹ فقیری دا
 مسلاں دے وچ ویلا کڈھنا، میٹنگ دے وچ بہنا
 اوکھیاں دے نال متھالا کے، یس سر ! یس سر ! کہنا
 ہمدے ہمدے رہنا

اپنی سیٹ تے عاجز بن کے آگے ہو کے بہنا
 مُرشد موہرے گل نہ کرنی، جو آکھے سو سہنا
 دنیا داری کم نتیں، ایہہ کم ہے پتا چیری دا
 اوکھا گھاٹ فقیری دا

17

بال کھید دے آپو ٹاپو

کڑیاں کیری کاڑا

نم دے، سہیٹھاں پٹیرھی ڈاہ کے

بھابی اُندی نالا

زینب چٹھی لکھدی

بیری اُتے پوڈے لاکے

بکری پتھر کھاوے

17

بال کھید دے آپو ٹاپو

کڑیاں کیری کاڑا

نم دے، سہیٹھاں پٹیرھی ڈاہ کے

بھابی اُندی نالا

زینب چٹھی لکھدی

بیری اُتے پوڈے لا کے

بکری پتھر کھاوے

18

بدل گئے — میز دتے

پر نالے نئے

بجلی گڑھکے — سہے

باہر تراٹے ، اندر جھنڈ

لہرے تیرا نقشہ

بھلے صورت تیری

19

اوکھا عشق سستی دا — بری پھسی دا
 تھل وچ بلدا ، تپدا ، گلدا رووے زار و زار
 ٹھنڈی دا دا بُلا میرا پیار
 راہ جانڈیاں تو اکھ بچا کے
 باری وچوں وڑ کے — پشلی سیٹ دے اُتے چڑھ کے
 جوڑا دیکھے
 کڑی چلاوے کار — ٹھنڈی ٹھار

Acc
10,936

0153,1NASx
m8

20

بُت کر یے دھاگے بدھے ، سوہنے پکے
 روٹی دیسی کنک دی تندوروں لٹھی
 اک جگ ٹھنڈی پتلی لسی
 دھج ٹنک دی ڈلی برف دی — دڈی ساری
 اک سرہانا ، واہ والنا
 دوہرا تیرا ہودن جوگا
 فل سپیڈ تے یلنگ فین کیپیٹر ٹائپ
 بُشرٹ ہن لاه دیاں تے رہن دیاں بنیان
 فَبَايَ الْاِثْمِ رَبِّكُمْ تُكَذِّبُ

21

گھورے اندر تھاپیاں — وِج بھڑولے دلنے

چوچیاں اُتے کالی شاہ منارک تنبوتا نے

کوٹھے اُتے پوتر اگڈی لال اڈا دے

ہیٹھاں بولی بیٹھ کے نوئہ توں گت کرائے

کھیت وِج برسم دی درجی سنگھنی لو

بابے ابراہیم دے آڑھتے ہر سو

تیجے سوئے تلبھی منیہ — کٹی پنج کلیان

فَبَايَ الْاِثْمِ رَبُّكَ مُتَكَذِّبٌ

22

چنے میرے یارسی ، سارے بل گئے اج
 کسے نہ مہنا ماریا ، کسے نہ لائی بچ
 جیتھی پائی گھٹ کے ، دتی ایسی مہک
 میرے اندر رچ گیا پیرا ، رمل ، ٹنیک
 بگڑٹ لائٹر جگ پیا ، اکو رگڑے نال
 نہ پیا ادھنوں چھڑکنا ، نہ پسی کڈھنی گالھ
 مگھٹاں اٹلی والیاں ، سوہنا شہر بلان

جسدے خط دی تا نگھ سی، دے گیا چٹھی رسان
 گرمی ہندیاں سُن دیاں شہر دے سمبھ وِ دوان
 حلقے دِچ مضمون تے ہوتے نہ جُحتی پیاں
 فَبَايَ الْاِءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبُن

23

آجا ! بہہ جا دو گھڑی
 ٹیلی ویژن دیکھ لے
 توں دی اکھاں سیک لے
 مُنڈے تیرے کھیڈ دے ساڈے مُنڈیاں نال
 بیوی میری چھنڈ دی جاوے رگلے وال
 دے تیرے خاوند نوں اپنی کس دا حال
 توں دی بہہ جا دو گھڑی
 نہ کر ایڈی کالھ
 ٹیلی ویژن دیکھ لے

24

”اسم شریف جناب دا ہے“

”کیوں کیہ گل اے؟“

”چھتی نمبر گھر، محلہ ماشکیاں دا، ایہو ای اے؟“

”کیوں کیہ گل اے؟“

”شیخ سلیمان ولد نیاز محمد آڑھتی“

”کیوں کیہ گل اے؟“

”ادہناں دا وارنٹ اے“

”شیخ صاحب داہنڈے گئے نیں، پرسوں تک آجان گے“

”میراناں غلام محمد کا نیسل چونا منڈی“

”آن گے تے دس دیاں گا، آپے اپڑ جان گے“

”پر — اسم شریف جناب دا“

”میرے اسم شریف نوں چھڈو

لعنت بھجیو، گولی مارو

”آن گے تے دس دیاں گا، آپے اپڑ جان گے“

25

ڈاکخانے دا لال بمبا
 پیلے رنگ دی گڑی
 دہتہ پیسے دیاں ٹکٹاں لگی
 نیلے رنگ دی پڑی
 پوسٹ کراں کہ نہ کراں ؟
 سوچے گھڑی مڑی

26

وڈے وڈے شاہ شکر

توپاں تے تلواراں والے

موڈھیاں اُتوں تھکدے لنگھے

کیتی بہت تباہی

اوہناں دیاں نشانیاں

دبھ . سرکڑا . کاہی

27

بکراں ہیٹھاں کھاں
 کھاں وچ بکریاں
 بگیاں، کالیاں، لال تے ڈب کھڑبیاں
 سبھ سوئیاں، پھالین لگیاں
 نیڑے بکر وال خوشی وچ ٹہکے
 تے آکھے، ”چھے چھے“
 پٹھوے بولن
 توتے ہتھ چھڈ کے
 ٹاہنیاں اندر ڈولن

28

بندیاں نوں کیہہ کہنا

کاہدا غصہ کرنا

میرے نال تے چونک دی بیتی کردی نت دھرو

جدوں دی لنگھن لگاں

رتی کر لے لو

29

نیلے کچھ دوپٹے والی، کالی شاہ مسٹیار

پیار دے نال بھری

ہر تے گھاہ دا پولا دھر کے

بے دس بھجی جاوے

بھار سہیا نہ جاوے

30

راہ وا سوہنا شہر سی

سوہنے سوہنے لوک

راہ جانڈیاں نوں دیکھ کے

ہس کے لیندے روک

کھلے بوہے باریاں

کوئی روک نہ ٹوک

میرے دل دے چور نے

خوف دی ماری نوک

آکھیا، شاہ تقین جی !

چھڈ دیو ایہ جھوک

31

رات نول بولن واسیے بڈیئے !

ڈر نہ ، بولی جا

بولدے ای لد جان گے

سارے ایئے راہ

32

شاماں ویلے پیلی دھپ وچ
 اتر پورٹ دے باہر
 توں تے اک کڑی
 رینگ دے نال موڈھے لاکے
 گلاں کر دے رہے
 دوویں اکھاں نیویاں کر کے
 بونگ دی شاں شاں دے پچھے

ہو کے بھر دے رہے
 رستوران دے شیشے وچوں، مینوں دسدے رہے
 میں دست گھول دی رہی
 تے صبر شکر دا پلا پھڑ، بد دُعائیاں دیندی رہی
 نالے کوکا پنیدی رہی

33

چھ درھے دا میرا کا کا

ایڈا ای میرا ہا سا

دو دیں سکے بھرا

اگلے شکر وار نوں

دوہاں دی سالگرہ

34

جس دیے میں کل مُکلا
 موڈھیاں اُتے بھورا پاکے
 ڈھو کُرسی نال لاکے
 تیری یاد نوں کچھڑ بہاواں
 روندی نوں پرچاواں
 اتھرو پونجھاں
 گلاں دے وچ لاواں

اوسے ویلے، توں دی میری یاد نوں دل نال لا کے

چپس دا پیکٹ کھولھیں

چوڑیاں والا ہتھ ددھا کے

ہولی ہولی بولیں

اپنے جیٹھ نوں آکھیں :

”بھاجی ! تیں دی لو“

ساہنے دِلن بڑھک مار کے آکھے ”بوہ، او بوہ !“

35

تیرے نال محبت پا کے
 خوشیاں نول گل لایا
 تے گل نال لگیاں خوشیاں نوں
 بھبھاں مار روایا
 جم جم سرمستھے ایہہ خوشیاں
 جی آیاں نول چا
 جیناں ہوکیاں کنوں بچایا
 سائوں چُپ دا بھیت سکھایا

36

جے میں کالی سُس سُس کر دی

مینہ دے اُتے بہہ کے

ہتھ دچ گنا لے کے

گل دچ گانی پا کے

دل دچ ڈھولا گاندا

تیرے بُہے آندا

کر دی مینوں پیار ؟

دیکھ ! اشارہ بدل گیا اے

ہولی کر لے کار

Handwritten signature or mark.

37

بُدھا ہویا ، کُتّا ہویا

دُندیں جھیراں پتیاں

میں کو جھجا ہویا

بولا بدل ، اٹھا مُورا

فیر دی ستر کھڑیاں کلیاں

بوٹا ہار سنگار دا

چھوٹے چھوٹے پھل

کردے مینوں پیار

پاندے میرا نل

38

آدھی راتیں چپ چپتے
 نازک کڑی محلے دی
 بندھ کے گٹھری روگاں والی
 وچ دریا دے روڑھن چلی
 نویں پُرانے دکھ
 شوہ دریا دے کنڈھے کنڈھے
 ملاحوال دیاں قبراں
 ڈگے ڈھٹھے رکھ

ٹھنڈی دا دے بے

سُنج مُنجا رستہ

کل مُکلی ذات

مڑ کے گھر نہ آئی

کدے نہ پائی جھات

خبرے اوتھے ہووے

بچتھے لوکی کھنڈے

چھی مہینیاں دا دن ہنڈا اے

چھی مہینیاں دی رات

39

بابا بدھ

بوڑھ ہینٹھاں بیٹھا بیٹھا

اکھاں نوڑ کے

جے کر کھنڈا

”کڑیے گراں دیے !

قد بُت والے !

کڈی سوہنی لکدی ایں !“

مینوں کیوں پتا لگدا

کون بھیت کھولدا

ایڈا سیانا ہو کے بابا بُدھ

دسو لو کو!

”پالی“ کیوں سی بولدا؟

40

درھیاں پچھپوں یاد نے تیری آگنڈی کھڑکائی

دل دے کالے بُرے اُتے

وَن سونیاں شکلاں دالے

چُجھک مار دے کوکیاں دچوں

مُنڈری دی ٹھاک آئی

میری نوٹہ نے بوہا لاه کے

باہر جھاتی پائی

دوویں پاستے دیکھ کے پرتی

مینوں پچھن لگی

بابا ! ایستھے کون سی ؟

کس بُوہا کھڑکایا سی ؟

کون ساڈے گھر آیا سی ؟

میں کہیا ، دھیے رائیے !

تیرا میرا دہم سی

تیرا میرا چا سی

41

جے ایڈا مشہور نہ ہندا
 ایڈی میری ٹیں نہ ہندی
 جے میرے وچ میں نہ ہندی
 دادی دے گھر رہندا
 تتی روٹی کھاندا
 چلتے مورھے بہندا

42

اچھے اچھے، تیکھے تیکھے، کالے شاہ پہاڑ
 سوگ چچ ڈبئی ہو کے بھر دی، کنبن ہارا جاڑ
 چپ چاں دی گھوکر اندر
 درلے درلے گھر
 ٹیڈھی راہ تے ہیٹھاں تگدیاں
 سوچ دی جائے ڈر
 پتھر اُتے تیردں ننگا، آکا باکا کا کا
 بکریاں دارا کھا

بے خبر : انجان

ایسی گل نہ سمجھے

اینا وی نہ جانے

رات نوں سوون لگے

جدوں دوپٹہ لاہویں

کیٹڑے پاتے رکھیں

کیٹڑے پاتے سوویں

43

سوہنے شہر دے، سوہنے لوکو !

پھلاں دیاں پوشاکاں پا کے

آپس دے وچ گلاں کر دے

مینوں دی کُش دسو

میرا دی نوٹس لوو

میرے تے دی ہسو

44

سوچاں دی ٹوٹی دے اندر
 وقت دی کھاہی وائل وچوں
 تیری یاد دے تیکے ڈگن
 دل دے ایس کھرے تے
 آسے پاسے کیچل میلا
 قدم چلیتے دا تیکے
 آخری ڈاری کدوں ملی سیں

کیہہ آکھیا سی بل کے ؟

گُش دی یاد نہ آوے

ٹھنڈی وا پُرے دی دگے

دھپ اسمائیں چلکے

45

اک ڈاکو ڈاکہ ماریا
 میرا لٹ لیا مال متاع
 میں ہٹدا وٹدا رہ گیا
 میری کوئی نہ چلی واہ
 دیاں سیساں اوس بے ترس نوں
 جس جھگڑتا ڈھاہ
 اوہ ڈاڈھا ڈھول ڈکیت اے
 توں ڈاڈھا بے پرواہ

46

پیلی ورگیے، سوہنیے کُڑیے !

ٹانڈے وانگوں لیتے !

یار دے موڈھے بھار پاندیے !

رُند ہولی ہولی

چھیتی چھیتی سنگھ جا ایتھوں

میں تیرا بھکڑا پوہلی

47

ٹھنڈے سیت ناران وچ وگے پیا کنہار
 رکھاں دے اخروٹ تے بیٹھی آن بہار
 اپنے پھنگ کھلار کے کر دی کوک پکار
 ستیا جٹا! جاگ او! ہن مشکل ایہو پھر

بیٹھی اے دیوان تے سوچاں دے دچکار
 پٹ تے اپنے رکھ کے جٹ دے سردا بھار
 مشکی زلفاں وچ کرے انگلاں دی تکرار

آکھے :

پھوکاں ایں بہارنوں ، جس اتنا پایا شور
 لانبو لگے کنہارنوں ، جیہدی رولا پاؤندی ٹور
 میں بوہتا کُش نہ منگدی ، میری عرض کوئی نہ ہور
 اوہ تھکیا ٹٹیا سول رہوے ، گھڑی رہوے نیند دا زور
 جے اوہ جاگیا وچ ناران دے ، میں مرجاں گی وچ لہور
 سُن ! سیٹی وچ گئی صاحبان ! اٹھ کر لے چاہ تیار
 تیرے خاوند میٹنگ جاؤنا ، جیہدا لاکھا کار و بار
 جیڑا اُچیاں اگے مینا ، تے لیلیاں اگے ہنکار
 جے بیٹھی رہ گئیوں تخت تے ، تینوں ہنگا پو پیار
 بھُل پتھر دل نارانوں تے شوہ کنہار و سار

سن و بخل کنہدا صاحبان

کدے سوچیاں میت نہ آوندے ، کدے رویاں نہ ملدے یار

48

تیری گلی چوں لنگھن لگیاں

سو داری ایہہ ہويا

کے نہ بُرہا کھوليا

کے نہ کھلا ڈھويا

49

لوکاں کو لوں مونہہ لکاندا
 جدوں دی سیرنوں کلا جاداں
 میرے نال گوانڈھیاں دا
 اوہ کتا ٹر پیندا اے
 جیڑا میرے گھر دیاں اُتے
 گل گل تے پیندا اے
 جیڑا میرے یاراں دے نال
 گل گل تے کھنڈا اے

50

سنگل بِنڈ دا ریڈیو میں
 میرا اَنھا مُورا واج
 ساری عُمرے میرے اُتے
 اِکو ٹیشن وِجدا رہیا
 اِکو اناؤنسر گِجدا رہیا
 پرسوں راتیں اچن چیت
 رب جانے کیہہ ہويا
 میرا سرکٹ وِگڑ گیا
 کوئی ٹانکا ڈھلا ہو گیا
 یا پوائنٹ کوئی کھُنجھ کے
 کتے ہو ریں چمبڑ گیا

ہُن دُوروں — دُور دُراڈیوں

اک، نمھی جیہی اواز

ایں سَنگل بَنیڈ دے نال نال

سُنی جاندی اے، پتی آندی اے

پردے دے دے کس پاز

میرا دس نہ چلے ایس تے

ایہ نہ منے میرا آکھا

ایہ اگو لورچ بولدی

جی آیاں نوں! — رت راکھا

51

ادھ اسمانیں چکر لا کے اُترن لگا پُر
 اگا نیڑے آگیا تے پچھا رہ گیا دُور
 توں بندھ حفاظتی بند، کڑے !
 ہُن تھوڑا رہ گیا پندھ، کڑے !
 نہ ہتھ راس دے اتے کڑیئے، نہ دِج پیر رکاب
 نہ مرکب تے زور
 اگو ایو بند
 بندھ حفاظتی بند
 گتھلا کھول کے کدھ لے کاغذ
 جے توں اگے لنگھنا، نہیوں سنگنا
 صاحب دے گھر وِجھنا

یار دے بُو ہے لہقن لگے
 چارے انجن شوہ شوہ بولن
 شوہ دے دیڑے اُترن لگے
 پھنگاں اُتے کل کا بلے، پیچ ڈھبریاں
 سارے اُترن نوں پر تولن
 کنبدے پنجر نال کنبدے
 کل کا بلے، پیچ ڈھبریاں
 توں توں بولن
 توں دی سوہنیے، کلے کڑیے !
 گھر دیاں کولوں رُسیے !
 ڈبیے کنبن ہارے !
 تن طنبور رگاں دیاں تاراں
 گھٹ کے رکھ ایہہ تند
 بندھ خانہ خانی بند

انڈر کیرج گنبد وچوں
 ستھا ٹیلن باہر آئی
 تول وی ہو تیار
 اکو ٹھنڈا ساہ ولھیٹ کے
 میچ لے اپنے دند
 بنتھ حفاظتی بند
 رہ گیا تھوڑا پنڈھ

52

کُرسی اُتوں اُٹھ کے ، صوفے تے جا بہنا
 سبھ دیاں گلاں سُنیاں ، مُونہوں کُش نہ کہنا
 بُوہے باریاں مار کے ، خوشیاں دے وچ رہنا
 بختاں والے آدمی بھاگیں بھریا لہنا

53

بڈھا بگا ڈھکا

بگی برف دا پہاڑ

ہل دج دگدے دیٹرکیاں توں دو مربعے دُور

نہر دے کندھے ، بکراں ہسیٹھاں

ٹٹی گڈ نال بڈھا

گھلا کھاوے ، موج اڈاوے

کوئی کم نہ کار

سوکھا ویلا ، سوکھے دن

سوکھے سال مہینے

پٹ تے لھیا ناں مالک دا

سادن دے دے وچ رستے
 پُوشل نال اڈا دے مکھی
 اکھاں توں نہ دے
 ایسے طراں وجود چ میرے
 داغ ہے تیرے ناں دا
 مڑھکا تیرے سانہ دا
 چلیا تیری "نانہ" دا
 ہور دی کئی دینے
 سوکھے سال مہینے

54

اکدن شاہی مسجد وچوں

میں تے میرے دلدا چور

ڈیگر پڑھ کے نکلے

چپ چپتے نمھو جمانے

اکدو جے توں رُتے رُتے

اگر پچھڑ رُدے رُدے

ہوئل وچ جا بیٹھے

ہاں سیٹ دا آڈر دے کے، لے بیٹھے اخبار

پڑھدے جانیے، دیہندے جانیے

دارو واری باہر

ورھدے مینہ وچ مڑھکو مڑھکی گھوڑیاں دی کھڑکار

چنگاں پھڈی دھپ دے اندر

کنیاں دی گھمکار

اپنی اپنی چار دی پیالی پی کے اٹھن لگے

پیسے کڈھن داری

ادھنے میری دینی پھڑکے، ہنس کے کیا : سرکار !

سانوں دی تے خدمت دا اک موقع عطا فرماؤ

ساڈا دی دل رکھو

سانوں دی ازماؤ

اگے ودھکے ہوٹل دے کاؤنٹر تے پیسے دھر کے

کوٹ دے کالر اچھے کر کے، فیلٹ نوں نیواں کر کے

بوسے وچوں بجلی وانگوں باہر نکل گیا

گڈر گڈری دے دیاہ دا جابجی بن گیا

55

کالے کالے ہتھاں اُتے لال لال مہندی
 ننگی بچھی گوری

بھدے ساہنے بیٹھ کے روے چوری چوری
 آکھے : جے میں رونا ای سی

کر ای لیندی پیار
 پرہن ویلا دیت گیا
 نہ بادشاہ ، نہ گھمیار

56

مہر محبت روہی ریتڑ
 عاشقیاں دے سُنجے ڈھوک
 توڑ نبھانے سرے چڑھانے
 پیڑے گئے سکتے پھوک
 شاہِ تلقینا یاری لا کے
 توڑن والے اچھے لوک

57

منہ بھیرے اُٹھ کے سیر کرنی پندی اے
 ستیاں نون دیکھ اللہ خیر کرنی پندی اے
 شیو کرنی پندی اے شنگار کرنا پندا اے
 اپنے وجود نون پیار کرنا پندا اے
 دھر کے اخبار مورھے دُھ پیٹا پندا اے
 بعضے بعضے بندیاں نون روز جینا پندا اے

58

سنجے دل دے کھولے اندر
 ٹٹے کھٹے راہی باہجوں
 ہور کوئی نہ آوے
 کوئی نہ پھیرا پاوے
 پرتوں کدھر وڑ آئی ایں
 پاٹیاں کندھاں، ڈھٹھے بوسے
 فرشاں اُتے گھاہ
 بینڈے ساہنے کوڑھ کر لیاں
 اوکھے لیندے ساہ
 پھیتی فوٹو چھک لے کڑیے
 ہور نہ جانویں ڈھا

59

بے میں ڈر گیا
 نمک گیا، مر گیا
 توں رہی جیونندی
 میرے نال وعدہ کر
 اک داری ملیں گی
 اوس ہر کارے نوں
 جیڑھا ساڈے نیلے خط

ہس کے لجانودا
 جے اسیں لخدے
 جے اسیں پانودے
 جے اسیں پیار کردے
 نال نال رہن دا
 جین دا یاں مرن دا
 دلوں اقرار کردے

60

کدے کدے تے دل کردا لے

دڈے سارے جلسے اندر

اچھی جیسی سٹیج دے اُتے

تُوئیوں تُوں ای ہودیں

بسھ تیرے جس گادون

دارو داری اگے ودھکے

تینوں گل نال لاؤن

گھٹ گھٹ جپھیاں پاؤن

میں ٹاہلی تے چڑھے

اچا ہو کے

رستہ پھڑکے

اپنے آپ نوں تولّاں

نوٹ سپیکر کھولّاں

61

چیت مہینہ چمٹیاں لیکے
 میرے دلوں جاوے
 تیرے بڑے آدے
 گنڈھڑی کھولے
 رنگ برنگے ٹوٹے کڈھے
 کھلا من دا جاوے

62

تیریاں اکھاں وچ اُداسی
 تیرے مونہ تے ہاسا
 ہتھاں دے وچ مہر محبت
 اُنکلاں وچ دلاسا
 پتا نہیں ، ادہ کون ہووے گی ؟
 جس دی ماں بنیں گی

پاکے جسدیاں بانہواں گل وچ

ہردم چمّدی رہیں گی

پھر کے جسدے ہتھ ایا نے

رات نوں روندی رہیں گی

63

نہ کوئی جھگڑا نہ کوئی جھیرا

نہ سدھر نہ آس

اک کرے وچ چُپ چپیتے

ساہ روک کے تِنے بیٹھے

آنے سا منے اوہ تے میں

دوہاں دے وچکار گلاس

64

شہرت ناموری داکٹر اُچیاں بانگاں دیوے
 پھنگ کھلاوے، دھون ہلاوے، کھاوے، مٹھے میوے
 وچے کھاراں، وچے تاڑاں، وچے روپ بہاراں
 وچے چھریاں تیز پھلاں دیاں دستے لگے تھیوے

65

درگاہنواں تے فاتحہ مگروں
 پوڑیاں نوں وی ہونج لئی دااے
 بوہے نوں کھڑکان توں پہلاں
 اتھرواں نوں پونج لئی دااے

66

ہاریا، پینا، ٹٹیا بندا

کڈا سوہنا لگدا اے

جنے کھنے نوں خوشیاں بخشے

ہا سا سارے جگ دا اے

اپنی ہاردا جھنڈا پھڑکے گلیاں دے وچ وگدا اے

جس دے سوہنے متھے اُتے

ہاردا لاٹو جگ دا اے

67

نہ کوئی دُکھ نہ روگ ہماری

نہ ای کوئی پیڑ

نہ ای کوئی ساہ اولّا

نہ ای دل دلگیر

ہسن کھیڈن والا مُنڈا

کُڑیاں کولوں سوہنا

منہ چت لگدا گجھرو

بھولاتے من موہنا

جدوں دی اٹھن لگے
 موڈھا اُچا کر کے
 بلھاں دے وچ آکھے
 ”کلمہ شہادت“
 اکتو بھٹری عادت

68

میرے دل دے کاٹھ گدام وچ

وڈے وڈے پھٹے

چھوٹے چھوٹے بالے

ونگیاں ٹیڈھیاں کڑیاں

گو بنھن دے رستے

چھپے ٹہن کنستہ

سارے کت نال کالے

ایہناں دے وچکار

چن دی اک کُرسی

ٹیشیاں نال جڑی

تیریاں راہواں تیکے

دھوڑاں نال بھری

69

پالا لگے رات نوں

مینوں دکھاں دا کبل دے

میں اوکھا دینہ گزاریا

مینوں سوکھا ہوون دے

